

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1750

Caput I. Sit ne Matrimonium naturali jure præscriptum, in se bonum,
honestumque, & cadens sub præcepto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83714](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83714)

CAPUT I.

Sit ne Matrimonium naturali jure præscriptum, in
se bonum, honestumque, & cadens
sub præcepto.

SUMMARIUM.

1. Introductio.
2. Varia nomina Matrimonii.
3. Quid intelligatur nomine Matrimonii?
4. Quinam Hæretici negent esse Sacramentum?
5. Matrimonium est consentaneum naturali & di-
vinæ legi.
6. Est licita, ac honesta res; probatur legi divi-
na, ac naturali.
7. Ac testimonio Patrum.
8. 9. & 10. Objectiones, Solutionesque adducuntur.
11. Matrimonium est aliquo modo de præcepto,
sed non ita, ut liget aliquem in particulari.

1.
Intro-
ductio.

Agendum est itaque in hoc postremo libro de sacramento Matrimonii, quod magnam habet cum sacra Ordinatione similitudinem, propterea quod utrunque mysterium non tantum ad sanctificationem suscipientium, quod cujuslibet sacramenti proprium est, verum etiam ad publicum commodum & utilitatem Christianæ reipublicæ sit institutum, ordo nempe ad constitutionem sacrorum ministrorum, qui nos sacramentis gignunt, roborant, enutriunt, ac sanant; Matrimonium vero ad copulandos conjuges, qui legitime filios procreare, instituere, pascere, ac regere tenentur. Quare inter Ecclesiam quoque ejusque præcipuos pastores intercedit spirituale quoddam connubium, cujus gratia pastores *fidelium Patres*, & *Ecclesiarum Sponsi* appellantur. Postquam ergo superiori libro de sacris Ordinationibus pertractavi, nunc de Matrimonio dicturus sum; ac principio tradam, quemadmodum feci de sacramentis ceteris differendo, vocabula illius, atque vim & significationem eorumdem vocabulorum. Quatuor hæc vocabula sunt, *Matrimonium*, *Nuptiæ*, *Conjugium*, *Connubium*. *Matrimonium* dici a matris nomine, non adepto jam, sed spe & nomine mox adipiscendo, tradunt J.C.C. apud Brissonium de verborum signific. nec dissentit S. Pater Augustinus lib. XIX. contra Faustum cap. 26. scribens: *Matrimonium quippe ex hoc appellatum est, quod non ob aliud debeat femina nubere, quam ut mater fiat*. Appellatur autem *Matrimonium* potius, quam *Patrimonium*, quoniam licet pater sit sexu & dignitate præstantior, matri tamen fetus est ante partum onerosus, dolorosus in partu, post partum laboriosus, prout scribit ad Argentinensem Episcopum Gregorius IX. cap. Ex litteris, III. De-

2.
Varia no-
mina Matri-
monii.

cret. tit. 33. n. 2. Quod etiam docuerunt Quintilianus declamat. 338. Justinianus l. *Affiduis*, C. *Qui potiores*, atque Alcinus Avitus, ubi cecinit:

*Semina, quæ patris fuerant, hæc pondera matri
Infigunt duros utero turgente dolores.*

Nuptiæ ita appellatæ sunt a flamine, quo caput nubentis obvolvebatur, quod antiqui *obnubere* vocabant, ut inquit Festus, Varro, alique. De hoc velamine nuptiarum fit etiam mentio in sacris litteris: nam Rebecca Genes. XXIV. 65. conspecto Isaac viro suo, *tollens cito pallium operuit se*. Hinc S. Paulinus, ut dixi lib. XXIV. cap. 8. in Epithalamio Juliani canebat:

*Pulcra Rebecca sacrum cum sponsa veniret ad Isaac,
Simpliciter velo tecta pudoris erat.*

Connubium itidem derivat a *nubere*, & definitur in Pandectis Flor. *Connubium*, non geminato n uxoris jure ducenda facultas. Cum nuptiæ dicantur a mulieris velamine, connubium exprimit quoque esse cum alio, unde dicimus, *Nuptias contrahere*, & *connubium habere*, *connubium adimere*. Virgilius Aen. I. five Juno Dejopejam despondens,

Connubio jungam stabili, propriamque dicabo.

Idem fere significat *conjugium*, quasi duorum, maris scilicet ac feminae ad idem jugum alligatio. Grecis *Matrimonium* vocatur *γάμος* a *δαμῶ*, inquit initio libri VII. Arcudius, eo quod *conjuges domet*: est enim *δαμῶ* idem, ac *domo*:

domo: sed non est inusitatum Græcis etiam verbum *γαμέω*, siquidem apud Plutarchum in Theſeo, quæ fuerat Aeneæ conjunx, dicitur *ἐτέρω γεγαμμένῃ*, alteri nupta; & in Lycurgo traditur quoque ejusdem verbi significatio, *γαμῆσαι* est *γυναικα λαβεῖν*, uxorem ducere: at de vocabulis hæcenus.

3.
Quid intelligatur nomine matrimonii?

Ex his colligi potest nihil aliud Matrimonii nomine intelligi, nisi viri ac mulieris perpetuum ac sacrosanctum vinculum, quod Modestinus, alique Juriconsulti lib. 1. de Rit. Nupt. dixerunt *divini & humani juris communicationem*, Hugo Victorinus lib. 1. de Sacram. p. II. cap. 4. *duarum personarum consensum legitimum*, Magister dist. 27. *viri mulierisque conjunctionem maritalem*. Definitur propterea in cap. *Illud*, de Præsumptionibus, *Matrimonium est maris & feminae conjunctio, individuam vitæ consuetudinem retinens*. Ex quibus colligitur Matrimonii nomine non intelligi quamcunque maris & feminae coñiunctionem, sed conjunctionem illam, qua gignendæ fovendæque prolis causa vir ac mulier nexu indissolubili copulantur. Est autem Matrimonium sic acceptum *officium naturæ*, & hominibus singulis, qui connubia ineunt, consue, sive infideles sint, sive fideles. Iisdem connubiis Christus Dominus venerabilium sacramentorum institutor atque perfectior promeruit, allegavitque gratiam, quæ indissolubilem illam unitatem confirmaret, naturalem amorem perficeret, conjugesque sanctificaret: atque ita quod erat officium naturæ, ad sacramenti dignitatem evexit. Hac ratione communiter definitur, *Matrimonium est sacramentum novæ legis, in quo vir & mulier per conjunctionem maritalem individuam vitæ consuetudinem legitime ineunt*.

4.
Quinam hæretici negent esse sacramentum,

Negant Matrimonium esse novæ legis sacramentum Lutherus in libro de Captiv. Babylon. Calvinus lib. IV. Institut. cap. 19. n. 34. Chemnitius 2. p. Examinis Conc. Trid. alique Novatores: quos priusquam exagitemus, operæ pretium est refutare insaniam Simonis Magi, Saturnini, Hydroparastatarum, Tatiani, Marcionis, Manichæorum, & Priscilianistarum, qui non tantum denegarunt Matrimonio sacramenti conditionem, sed ulterius illud appellaverunt opus diaboli, scortationem, & impudicitie negotium, asserentes non a Deo, sed a fatana nuptias fuisse introductas. Ostendam igitur adversus horum deliramenta,

quatenus nuptiæ hominumque connubia conveniant legi naturæ, atque a Deo bonorum omnium auctore sint institutæ, & quomodo etiam potuerint, ac possint etiamnum aliquibus præcipi & inculcari.

PROP. I. Matrimonium naturali & divinæ legi consentaneum est.

5.
Matrimonium est consentaneum naturali, & divinæ legi.

Demonstratur quantum pertinet ad jus naturale: Quicquid enim spectat ad naturæ conservationem, perfectionem atque propagationem, id juri naturali coheret. Hujusmodi est Matrimonium, quod generationis, nutritionis, & educationis gratia fuit institutum. Igitur Matrimonium juri naturali coherens est. Præterea constat inter hominem & bruta animalia hoc interesse discrimen, quod hæc propagatione quidem egent & nutritione, at non institutione morum, & informatione virtutum, quod exigit longum contubernium & diuturnam vitæ conversationem. Ut ergo mares & femellæ brutorum animantium naturæ instinctu congregiuntur, & si id postulet speciei suæ ratio, simul quoque partibus nutriendis incumbunt, at postea quæ genuerunt, & quæ genita fuerunt bruta, absque consortio vitam agunt, quoniam ratione carentes non reguntur alterius animantis eodem genere procreati potestate & consilio: ita hominum connubia, cum hi ratione polleant, & dominii ac regiminis sint capaces, ac insuper non uniantur solius naturæ instinctu, sed & benevolentia, libertate, & communium liberorum causa; perpetuo nexu, & indissolubili vinculo erant constituenda. Atque hinc Deus mulierem ex una ex costis Adæ fabricavit, ut sese mutua benevolentia, & conjugio indissolubili complecterentur: quod percepit ipsemet Adam dicens de uxore sua Gen. II. 23. *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ. In quem locum Claudius Marius Victor:*

Ex homine effecta est mulier, cognatio quædam.

Mutuum & alternum inter se ut misceret amorem.

Hinc Evam partem esse sui mox protinus Adam

Sensit ut exultans, tetigit nova gratia mentem,

Ut jam scire daret quod conjunx esset & uxor,

Quid dulces nati, postponendique parentes

Con-

Conjugibus, quidnam una ambos in carne manere, Aeternam pariter vitam ducentibus esset.

Denique nonnisi a naturali lege cuique indita proficiuntur quaecunque nationibus omnibus communia sunt: atque huiusmodi esse Matrimonium nullus ignorat: Hinc Isidorus apud Gratianum dist. 1. definiens Jus naturale inquit: Jus naturale est illud, quod est commune omnium nationum, eo quod ubique instinctu nature, non constitutione aliqua habetur, ut viri & femina conjunctio, liberorum susceptio & educatio. Hanc naturae legem confirmatam fuisse institutione divina constat ex primorum hominum formatione, atque ex verbis Adæ paullo supra productis: cumque viri mulierisque concubitus post prævaricationem evenerit, Nonne, inquit Chrysostomus Homilia XV. in Genes. pag. nov. edit. 120. Nonne perspicuum est, quod prophetica gratia particeps omnia hæc videbat spiritualibus oculis? ἡ δὲ ὁμολογία ὅτι προφητικῆ χάρις μετέχων πρὸ τῆς παρακλῆς πάντα ταῦτα ἑώρα τοῖς πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς; Tridentinum pariter Concilium initio sess. XXIV. Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. Hanc ipsam Matrimonii institutionem naturam divinamque legi congruentem confirmavit Christus Dominus Matth. XIX. 4. 5.

6. PROP. II. Matrimonium licita atque honesta res est.

Est licita, ac honesta res, probatur lege Divina ac naturali,

Enimvero quicquid naturali ac divina lege est institutum, bonum & licitum est. Matrimonium institutum fuit lege naturali, ac divina, ut nuper diximus. Igitur Matrimonium bonum & licitum est. Deinde adversus antiquos hæreticos, qui vetus Testamentum rejiciebant, demonstratur propositio auctoritate Testamenti novi. Ac primum Christus Dominus loco cit. Matth. Non legistis, inquit, quia qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos; & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una? Jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit homo non separet. Idem Dominus Joan. II. R. P. Berti S. Theol. Tom. VIII.

nuptiis voluit adesse: idque animadvertens sapientissimus Augustinus Tract. IX. in Joannem num. 2. ait: Quod Dominus invitatus venit ad nuptias, etiam excepta mystica significatione, confirmare voluit quod ipse fecit nuptias. Futuri enim erant, de quibus Apostolus, prohibentes nubere; & dicentes quod malum essent nuptiae, & quod diabolus eas fecisset. Apostolus item in 1. ad Corinthios cap. VII. 3. inquit: Uxori vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro: & versu 10. iis autem, qui Matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: versu 27. Alligatus es uxori? Noli querere solutionem, 28. Si autem acceperis uxorem, non peccasti. 38. Igitur & qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit. Ad Hebræos denique XIII. 4. Honorable connubium in omnibus, & thorus immaculatus.

Probatur 2. Traditione Patrum. Clemens enim Alexandrinus lib. III. Strom. pag. 470. scribit de Tatianis, five Enkratitibus: Jam vero volunt, viri cum uxore in matrimonio consuetudinem, quæ dicta est cognitio, esse peccatum: eam enim significari ex usu, ligni boni & mali per significationem hujus vocabuli Cognovit, significantem mandati transgressionem. Si autem hoc ita est, veritatis quoque cognitio est esus ligni vite. Potest ergo honestum & moderatum matrimonium illius quoque ligni esse particeps. Ac libro proximo pag. 499. matrimonium commendat ex præcætatibus, aliisque Apostoli verbis: immo & ex Euripide ubi ait,

ὃ μὲν γὰρ κρείσσον, καὶ ἀρεῖον,
ἢ ὅς' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν,
οἶκον ἔχῃτον
Ἀνὴρ ἡδὲ γυνή.

scilicet,

Nil melius, nil est præstantius
usquam,
Concordes quam cum in tecto versantur
eodem
Vir simul & mulier.

Tertullianus non semel demonstrat rectitudinem nuptiarum; sed præsertim libro 1. contra Marcionem cap. 29. ubi etiam objicientes aliquorum conjugatorum intemperantiam refellit hac obvia similitudine: Non ideo autem & cibi damnabuntur, quia operosius exquisi-

7. Probatur 2. testimonio Patrum.

S s

ti in gulam committunt; ut nec vestitus ideo accusabuntur, quia pretiosius comparati in ambitionem tumescunt. Sic nec matrimonii res ideo despuentur, quia intemperantius diffuse in luxuriam inardescunt. Utitur ibidem alia comparatione, ut diluat oppositionem alteram, quam Marcionitæ petebant ex verbis Apostoli 1. ad Corinth. VII. 29. Superest, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, atque ita Tertullianus prosequitur: Non tamen ut accusanda caditur sylva, nec ut damanda secatur seges, sed ut tempori suo parens. Sic & connubii res non ut mala securem & falcem admittit sanctitatis, sed ut matura defungi, & ipsi sanctitati reservata, cui cadendo præstat & esse. Unde jam dicam Deum Marcionis, cum matrimonium ut malum & impudicitie negotium reprobatur, adversus ipsam facere sanctitatem, cui videtur studere; materiam enim ejus eradit. Quia si nuptiæ non erunt, sanctitas nulla est. Denique S. P. Augustinus (addam enim quædam alia testimonia Patrum capite proximo) lib. 1. de Nuptiis & concupisc. cap. 4. Copulatio, inquit, maris & femina generandi causa bonum est naturale nuptiarum: & cap. 17. In nuptiis nuptialia bona diligantur, proles, fides, sacramentum; sed proles non ut nascatur tantum, verum etiam ut renascatur: nascitur namque ad pœnam, nisi renascatur ad vitam. Occurrunt in eodem opere hujus generis innumera. Vide & librum de Bono conjugali cap. 7. de Hæresibus ad Quotvultdeum num. 25. 31. & 70. contra duas Epistolas Pelag. lib. 1. cap. 5. necnon in Evangelium Joannis, & contra Faustum Manichæum præcatis in locis.

8.
Objectiones.

Oppones: Matrimonium rem esse illicitam plura novi Testamenti loca, necnon Theologicæ rationes commonstrant. Luca enim XIV. 20. quidam invitatus ad cenam Patrisfamilias respondit: *Uxorem duxi, & ideo non possum venire.* Est ergo matrimonium impedimentum ad cælestem gloriam, cujus cœna illa mysticum erat symbolum. Deinde Apostolus ad Romanos VIII. 8. ait: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt;* itemque ad Galatas VI. 8. *Qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.* Noxia itaque sunt connubia; quæ exercent carnalia opera, execrabilia Deo, & corruptionis origines. Rursus ubi venia est, ibi est culpa, ut docet etiam Augustinus de peccat. originali cap. 38. &

de Bono conjugali cap. 10. At per Apostolum in 1. ad Corinth. VII. 6. matrimonium secundum indulgentiam, seu veniam conceditur; inquit enim ille: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Insuper matrimonium multiplici titulo adversatur rationi: primum quidem, quoniam matrimonio conjugati ut plurimum vehementi libidine ardescunt, ideoque illis nuptiæ sunt occasio peccandi. Secundo iidem conjuges, utut sint continentes ac temperati, non tamen absque libidine conjugii opus exercent. Tertio nuptiæ sunt causa originalis peccati, quod contrahitur generatione carnali; & consequenter aut malæ sunt, ut aiebant Manichæi & Encratitæ, aut Adæ posterius non contrahunt originale peccatum, prout Pelagius & Cælestius dogmatizabant. Quarto, si matrimonium in hoc statu ineundum est in remedium incontinentiæ, qui illo sic utuntur, saltim venialiter peccant, quum ipsam incontinentiam expleant ac saturent. Tandem quod purificatione expiatur in lege veteri, nequit esse omnino innoxium, atque inculpatum. Hujusmodi autem fuisse tum puerperium, tum *σπέρματος* decissionem apparet ex cap. 12. & 15. Levitici.

Resp. ad 1. sæpenumero conjugatos propter nimiam uxoris, domesticæ rei, filiorumque sollicitudinem abstrahi a rerum cælestium cura; *Qui enim cum uxore est*, ut verbis utar Apostoli in 1. ad Corinth. VII. 33. *sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori;* quod utique non connubii vitium est, sed conjugatorum. Atque hoc tantum innuit parabola apud Lucam descripta, prout constat ex comparatione aliorum, qui cenam patrisfamilias contempserunt; ejus scilicet qui *villam*, & alterius qui *bovem jugum* emit: in quibus non rerum emptarum possessio, sed cupiditas immoderata reprehenditur. Augustinus præterea serm. 112. num. 6. animadvertit in ea parabola uxoris nomine intelligi intemperantiam, & voluptatem illorum, qui carnalibus tantum delitiis jucundantur, dicentes, *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.* Ad 2. respondeo cum eodem Augustino lib. 2. de peccatorum meritis & remis. cap. 28. conjugatos fideles, qui ex eo quod sunt in Christi novitate, dominari sibi libidinem minime patiuntur, non esse illos, qui secundum Apostolum sunt in carne, & vivunt secundum carnem, siquidem eo loci de iis, qui ipsa carne

9.
Solutions.
que.

carne corruptibili bene utuntur, inquit Apostolus, *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu.* Quod sequitur ex Epistola ad Galatas dilucide explicatur a magno Chrysostomo in eundem locum, *Quemadmodum enim in semine qui seminat, non potest ex hordeo metere triticum, eo quod oporteat & seminem & messem ejusdem esse generis: sic & in operibus, qui in carne deposuerit delicias, temulentiam, concupiscentiam absurdam (ἐπιθυμίαν ἀνόητον) quæ hinc proveniunt, metet.* Quæ autem sunt ista? Supplicium, ultio, probum, derisio, corruptio. Adde cum Hieronymo in eandem epistolam ad Galatas, sicut dicimus eos, qui sive manducant, sive bibant, sive dormiant, in nomine tamen Domini omnia cum ratione perficiunt, seminare in spiritu, non in carne; ita asserendum est, in spiritu, non in carne illos quoque seminare, qui cum ratione sequuntur & implent primam illam divinamque institutionem, *Crescite & multiplicamini.* Illud vero, quod objicitur ex I. ad Corinthios VII. solvitur ab Augustino *serm. 51. cap. 13.* ubi S. Pater indulgentiam quidem, & veniam esse in iis, qui propter incontinentiam, non autem propter generationem filiorum ineunt connubia, & utuntur uxoribus: qui etsi permittuntur ob intemperantiam uti conjugio, ne invicem continendo irruant in adulteria; tamen committunt peccatum aliquod, *cisi veniale*, dum amplius, quam liberorum procreandorum necessitas cogit, exigunt a conjuge debitum. Quamvis enim conjugii actus exerceri non possint *sine aliqua per carnem delectatione*; nihilominus tum hi, tum actus alii, qui ad humanam vitam hujusque sustentationem pertinent, culpa omnino non carent, si fiant non propter officium vite, sed propter servitutem concupiscentiæ. Hæc sententia Augustini propugnatur a Norisio in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. 8. & responsio nostra ceteris præfertur ab Estio in IV. dist. 26. §. 4. ad 1. Sunt qui respondent idem esse apud Paulum, *secundum indulgentiam*, ac, *secundum monitum, seu consilium*, eo quod in nonnullis Græcis codicibus, teste Erasmo, legatur, *κατὰ γνώμην, juxta sententiam.* Verum ita quidem legitur versu ultimo ejusdem capituli, ubi Apostolus repetit suum de continentia servanda, & de virginitate custodienda consilium: sed versu 6. ait, *κατὰ συγγνώμην*, quod proprie significat *veniam*, prout legunt etiam Cyprianus, Augustinus, R. P. Berti Theol. Tom. VII.

aliique Patres. Constat insuper attente hunc locum legenti, Pauli verba non consilium significare, sed permissionem; cum ibidem indulgeat conjugibus, ut post orationem revertantur ad maritales amplexus propter incontinentiam, ne alioqui satanas illos ad deteriora sollicitet, neque irruant in adulteria, sive in turpitudines alias. Atque hæc de locis scripturarum, quæ paullo ante objiciebantur.

Quæ innitebantur rationi, facilius diluuntur. Ad primum quippe dicimus, in iis, qui ardent vehementiori libidinis æstu, nuptias potius esse repagulum, ne in fornicationes & impudicitias alias mortifera culpa labantur, quam explendæ effrenis cupiditatis incentivum; & si aliquis non cohibens intemperantiam muliere sibi nupta abutatur, id non honestati nuptiarum, sed incontinentiæ conjugum esse adscribendum. Ad alterum dicimus aliud esse uti conjugio cum delectatione carnali, propter officium vite, aliud id agere propter servitutem concupiscentiæ; illud vero, non istud proprium est nuptiarum, ideoque libido quæ comitatur conjugii actum, nisi sit finis concubitus, eumque tantummodo inhiant conjuges, non imputatur ad culpam: quemadmodum criminofum non est manducare, & bibere cum aliqua delectatione, sed voraciter solius delectationis causa ad manducandum, & bibendum irruere. Loquar apertius cum Augustino: Etiam a continentibus exercetur cum libidine opus conjugii, cum libidine serviente, concedo; cum libidine subjugante, nego: *Conjugalis concubitus* (inquit S. P. de Nuptiis & Concup. lib. 1. cap. 12. num. 13.) *qui fit intentione generandi, non est peccatum; quia bona voluntas animi sequentem ducit, non ducentem sequitur corporis voluptatem: nec humanum arbitrium trahitur subjugante peccato, cum jure redigitur in usum generandi plaga peccati.* Ad 3. responsum fuit Vol. 3. pag. 32. ubi cum eodem Augustino diximus nuptias ad generationem tantum & ad propagationem humanæ naturæ fuisse institutas, ideoque nuptiarum finem bonum esse. Quod si generatione contrahitur originale peccatum, hujus causa non sunt nuptiæ, sed est voluntaria transgressio primi hominis. Vide prælaudatam tricesimam secundam paginam, & Augustini testimonia ibidem producta. Quod sequitur, ex dictis solutum est, siquidem finis nuptiarum non est incontinentia, sed procreatio filiorum; tametsi incon-

32.
Adducuntur.

11
concordia
ita multa
omni consilio
utque et
est, etiam
et non
ita regit
ni utrumque
voluntatem

tinencia conjugatorum habeat *veniam* aliquam, atque *indulgentiam*. Ad ultimum respondet sapientissimus Augustinus libro de Bono conjugali cap. XX. num. 23. in veteri lege multa fuisse sacramenta & umbras futurorum, & in femine, quod est quaedam materialis *informitas*, significatam fuisse *vitam informem* & *ineruditam*, quam oporteat *doctrinae forma*, & *eruditione* mundari; atque in hujus rei signum purificationem præceptam fuisse *post seminis emissionem*. Addit S. Pater male inferri ex antiquis purificationibus peccatum; nam præcipiebat legis vetustas homines expiari, etiam si emissio seminis absque pravo desiderio contigisset in fomis: idem statuebat de solitis feminarum *καταμύσεις*, & de contactu, ac sepultura mortuorum, quæ utique non sunt peccata. Ait etiam Augustinus potuisse in concubitu inveniri aliquid vitii, quod purificatione expiaretur, sinempe fuisset ille, qui secundum *veniam* conceditur.

II. Matrimonium est aliquo modo de præcepto, sed obligare non ita, ut liget aliquem in particulari.

PROPOSITIO III. Matrimonium cadit ratione aliqua sub præcepto, non tamen ejus generis, quod possit in Evangelica lege aliquem in particulari.

Ut hæc propositio simul explicetur, ac demonstretur, varii hominum status, & varia personarum genera sunt distinguenda. Itaque in mundi exordio, quando multiplicandum erat humanum genus, tenebantur omnes ad conjugia ineunda, donec homines ad certum aliquem numerum pervenirent. Id permulti Theologorum demonstrant ex verbis illis Genes. I. 28. *Crescite & multiplicamini, & replete terram*; quibus inesse vim præcepti existimant Richardus, Gabriel, Durandus, Argentinas, alique scholastici in IV. dist. 26. At ea verba continere potius benedictionem conjugum, & auspiciam quoddam, & munus fecunditatis censent alii complures, inter quos Estius in citata dist. §. 2. Sylvius in quest. 41. Supplem. art. 2. Basilius noster lib. I. de Matrim. c. 4. num. 4. & alii ab eodem viro doctissimo laudati. Et revera eadem verba bestiis quoque dicta fuisse, quæ tamen non sunt ullius præcepti capaces. Hujus ergo assertionis verissima & communis ratio est, quoniam, ut diximus prop. I. præceptum conservandi, & propagandi genus humanum oritur ex ipso jure naturæ: si autem quando homines paucissimi erant, non ligati fuissent præcepto conjugii;

non satis prospectum fuisset humani generis conservationi & propagationi. Hinc Augustinus de Bono Conjugali cap. 9. n. 9. inquit: *Primis temporibus generis humani, maxime propter Dei populum propagandum, per quem & prophetaretur, & nasceretur princeps & Salvator omnium populorum, uti debuerunt sancti isti, non propter se expetendo, sed propter aliud necessario bono nuptiarum*. II. Idem affirmandum est de tempore, quod proxime consecutum est universale diluvium: quo proinde tempore Dominus Genes. IX. 1. iterum hominibus benedixit illa futuræ propagationis promissione, *Crescite, & multiplicamini*. III. Haud aliter sentiendum est de populo Dei, cum adhuc exiguo esset numero, & Deus non tantum filios hominum, verum etiam sui cultum, religionemque propagare decrevisset: unde præcatus Augustinus in libro de Bono Viduitatis cap. 7. n. 10. scribit: *Alia quippe Prophetis temporibus sanctarum feminarum dispensatio fuit, quas nubere obedientia, non concupiscentia compellebat, ut propagaretur populus Dei, in quo præmitterentur propheta Christi, cum & ipse populus, per ea quæ in figura contingebant in illis, sive in iis, qui scirent, sive in iis, qui illa nescirent, nihil illud esset quam propheta Christi, ex quo nasceretur etiam caro Christi*. Ut ergo ille populus propagaretur, maledictus habebatur per legis sententiam, qui non suscitaret semen in Israel. IV. Sufficiens propagato populo Dei, non amplius tenebantur singuli, ut inquit Estius, ad matrimonium contrahendum: quod citato §. 2. probat vir doctus exemplo Josue, Elia, Jeremie, aliorumque qui tempore Mosaicæ legis cælibem castissimamque vitam duxere. Atque hinc inferitur, ea quæ leguntur Exodi XXIII. 26. *Non erit infecunda, nec sterilis in terra tua*, aliaque id genus, esse promissionem fecunditatis, non præceptum conjugii. Adde beatissimam Virginem Mariam jam Deo dicatam, priusquam de concipiendo Christo audisset, se *vovisse virginem*, ut cum Augustino in lib. de sancta Virginitate cap. 4. tradunt alii Patres. V. Instituta lege Evangelica non urget idem matrimonii præceptum, nec obligat quemquam in particulari. Probatur I. ex Evangelio Matth. XIX. 12. ubi Christus continentiam commendans inquit: *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum celorum. Qui potest capere, capiat*. Deinde ex Apostolo, qui in I. ad Corinth. VII. 38. virginitatem præferens matrimonio, ait: *Igitur & qui matrimonio jungit virginem suam, bene*

bene facit: & qui non jungit, melius facit; insuper ex Augustino, aliisque Patribus summo opere virginitatem commendantibus: nam sanctus Pater de laudibus virginitatis integrum librum conscripsit. Ambrosius de eodem argumento tres libros misit ad Marcellinam sororem suam. Nazianzenus edidit in laudem virginitatis egregium carmen; atque ita illam omnes alii Patres commendaverunt. Ulterius idem probatur ex ratione, quam insinuat S. P. Augustinus de Bono Conjugali post verba superius exscripta, ubi ait: *Nunc vero cum ad ineundam sanctam & sinceram societatem undique ex omnibus gentibus copia spiritalis cognationis exuberet; etiam propter solos filios connubia copulare cupientes, ut ampliore continentiae bono potius utantur admonendi sunt.* VI. An vero si nunc ad tam exiguum numerum reducerentur homines, ut nisi qui vivunt connubia jungerent, timeri posset exitium humani generis, teneatur quilibet generationi vacare, non videntur Theologi consentire. In eo quippe casu quoslibet obligari ad matrimonium censet S. Thomas, eoque magistro idem sentiunt complures alii; propterea quod matrimonium est de jure naturae, quantum attinet ad communem hominum cœtum, cujus propagationi in tali hypothesi minime confuleretur, nisi singuli uxorem ducerent, ut paullo supra diximus de mundi exordio. Lectione etiam I. in caput VII. epistolæ I. ad Corinthios Doctor Angelicus ait, non posse a tota hominum multitudine castitatem servari, ne impediatur numerus electorum; id enim foret *contra dispositionem divinam*. Alii è contra existimant in hoc Evangelicæ legis statu, jam satis propagata, & restaurata hominum specie, neminem, quovis urgente casu, tametsi paucissimi essent homines, & qui viverent, vellent custodire virginitatem, meminim, inquam, obstringendum ad ineundum conjugium. Ajunt enim illud juris naturæ præceptum, posteaquam cessavit finis, non amplius urgere: Apostolum I. Corinth. VII. vehementer peroptare, ut omnes essent, sicut erat ille, soluti a vinculo matrimonii: Augustinum citato libro de Bono conjugali cap. X. adversus eos, qui obmurmurant perituum humanum genus, si omnes vellent ab uxoribus abstinere, hæc juxta eadem Pauli vota proferre: *Utinam omnes hoc vellent dumtaxat in caritate de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: multo citius Dei civitas completeretur.* Hi ergo inquiunt Doctorem Angelicum

considerasse rerum ordinem, & quod naturæ universim spectatæ conveniens est: Augustinum autem parentem nostrum potius in id animum intendisse, quod existimandum foret in illa hypothesi hominum paucissimorum, horumque in vita cælibe permanentium; credendum nempe tunc finem mundi adventurum, & prædestinatorum numerum esse completum. VII. Eadem est ratio alterius hypothesi, si perirent sæculares omnes, ac viri tantum religiosi, & voto castitatis obstricti essent superstitēs: quo in casu teneri istos ad uxorem ducendam asseruit Thomas Sanchez lib. 2. de Matrimon. disp. 3. n. 5. Sed Basilii Poncius lib. I. cap. 2. n. II. affirmavit se potius in tali rerum eventu existimaturum, instare jam mundi finem, & numerum cælestium civium quamprimum fore perficiendum. Atque hæc eximii Theologi assertio votis, verbisque Augustini cohaeret maxime. VIII. Quum opponenti Joviniano periturum mundum, si a conjugio omnes homines abstinerent, dederit Magnus Hieronymus gravem hanc responsum, *Noli metuere, ne omnes virgines fiant. Difficilis est virginitas, & ideo rara, quia difficilis;* in ea hypothesi, in qua omnes servare vellent virginitatem, jure meritoque supponeretur peculiaris Dei providentia, & singularis gratiæ inspiratio, quæ in omnibus cohiberet, & frenaret carnis concupiscentiam: atque in hac ampliori virtutum segete recte speraretur adfuturam quamcitus corporum resurrectionem, & consummatam Electorum omnium beatitudinem. Id vero confirmat Basilii nostri sententiam: quam non solum Vanroy in hoc Tractatu cap. 2. quæst. 2. verum etiam Sylvius in quæst. 41. Supplem. art. 2. concl. 2. ad 5. aliique eximii Theologi comprobarunt. IX. Tenentur ad nuptias, qui propositum continentiae servare non valent, dicente Apostolo in sæpe laudato c. 7. Epistolæ I. ad Corinth. *Melius est nubere, quam uri;* necnon viri principes, si matrimonio exitium reipublicæ, & fidei Christianæ maximum detrimentum, alias irreparabile, possint avertere. X. Ex quo demum in lege Evangelica virginitas præferatur matrimonio, & hoc non obliget aliquem, saltem in particulari, nequit inferri nuptias esse malas & perniciosas; quum unum bonum sit alio præstantius: ac matrimonium commoda habeat plurima, illudque præsertim, quod in carmine in laudem virginitatis describit S. Gregorius Nazianzenus his verbis:

Non confusa Deus permittit corpora
jungi,
Concubituque vago; sed frenum inje-
cit amor
Conjugium, carni temere, immodice-
que vaganti
Vincula: ne petulans, atque effrena-
ta libido,
Nobis inter nos aullo discrimine jun-
ctis,

Ex libito coitu, thalami nec lege ju-
gato,
Rumperet humani generis consortia
sacra,
Ac temere, indomiteque ruens incer-
ta voluptas
Innumeras turbas, atque horrida bel-
la moveret:

quæ Nazianzeni verba doctrinam præ-
cedentium propositionum confirmant.

CAPUT II.

Ostenditur Matrimonium in lege Evangelica fuisse ad sa-
cramenti dignitatem evectum.

S U M M A R I U M.

1. Matrimonium ex divina institutione est signum rei sacræ.
2. & 3. Objectiones, & solutiones.
4. Est proprie dictum Sacramentum.

5. 6. & 7. Probatur diversimode.
8. usque 16. Solvuntur Objectiones.
17. Quando à Christo institutum.

Sacramenti vocabulum nunc accipi pro quolibet signo rei sacræ, nunc vero pressius pro tali signo, quod efficacia sua sanctificantem gratiam producit, dictum est initio hujus de sacramentis Operis, libro nempe tricesimo cap. 1. Sententia Catholicorum est rationem sacramenti utroque pacto competere matrimonio: primo quidem, quoniam matrimonium ex divina institutione significat unionem Christi cum Ecclesia; alio autem modo, quoniam in Evangelica lege annexam habet promissionem, & vim effectricem gratiæ: & cum utrumque negent hæretici, ut undequaque Matrimonium è numero sacramentorum dispungant, illos proximis positionibus refutabimus.

PROP. I. Matrimonium ex divina institutione est signum rei sacræ.

1.
Matrimo-
nium ex di-
vina insti-
tutione est
signum rei
sacræ.

Id enim Apostolus Paulus, omnesque Patres tradiderunt. Nam Apostolus ad Ephesios V. 32. exhortans conjuges ad mutuam dilectionem, ex quo, ut habetur Genes. II. 24. sint duo in carne una, ac nemo carnem suam odio habeat, sed nutriat foveatque illam, inquit: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Cujus argumenti hæc vis est, a nullo viro conjunctam sibi uxorem esse derelinquendam aut contemnendam, quoniam & Christus nunquam deferit, nec odio

prosequitur, sed quammaxime diligit Ecclesiam sibi fide & caritate desponsatam; cujus desponsationis matrimonium est, fuitque a primo Adami & Evæ conjugio, typus ac symbolum. Non alio sensu Patres illa Apostoli verba acceperunt: Chrysostomus enim hom. XX. in Epistolam ad Ephesios exponens eadem verba, inquit: *Quid est magnum mysterium? Ipse dicit quod magnum quid & admirabile significavit Moyses, immo vero Deus.* Interim autem dicit, *In Christo dico, quoniam & ipse dimisso patre descendit & venit ad sponsam, & factus est in spiritum unum.* Eadem fere scribit in eundem locum Hieronymus, narrans idem secum sensisse virum valde eloquentem, & in scripturis apprime eruditum S. Gregorium Nazianzenum, cum quo de hoc loco tractavit. Addit non inmerito appellari ab Apostolo *sacramentum magnum*, quod ineffabilibus plenum sit sacramentis, & divinum cor querat interpretis, Dominum nostrum ac Salvatorem reliquisse Patrem suum Deum, & matrem suam cælestem Jerusalem, ut venerit ad terras propter suum corpus Ecclesiam, & de suo eam latere fabricaretur. S. P. Augustinus Enarrat. 2. in Psal. XXX. n. 4. eadem Apostoli verba exponit de Incarnatione divini Verbi, præfigurata in matrimonio, quia ex sponso, & sponsa fit una quedam persona: & de peccato Originali cap. XXXIV. n. 39. inter cetera conjugii bona enumerat